

Modalități de asigurare și evaluare a calității în învățământul superior

Cristina NICULESCU-CIOCAN
Universitatea Româno-Americană

Rezumat

Calitatea în învățământul superior reprezintă o sintagmă supusă schimbării ca urmare a modificării modului în care evoluează societatea. Unitățile de învățământ trebuie să devină inovatoare și adecvate la noile cerințe sociale. Logistica didactică obligă cadrele didactice și cursanții să utilizeze noi tehnologii cu rol de suport în predare/învățare. Asigurarea și evaluarea calității se bazează pe aspecte preventive și evolutive.

Cuvinte cheie

calitate, cultura organizațională, optimizare, logistică didactică.

Fiind un termen preluat din filosofie (cf. DEXI 2007: 279), calitatea reprezintă un concept asupra căruia s-au oprit mulți autori români (Tudor Arghezi, Petre Țuțea, Nicolae Iorga, Vasile Ghica) sau străini (Platon, Aristotel, F.W. Nietzsche, F. De La Rochefoucauld, Emilio Praga) și pe care fiecare dintre aceștia a încercat să îl definească în funcție de contextul în care îl utilizează și de scopul științific sau pragmatic ce îl deservește. Lipsa unui consens în cazul acestui termen ne obligă la selectarea unei opțiuni viabile de fiecare dată când operăm cu el.

În contextul prezentei lucrări mă voi raporta la următoarea definiție: "Normă morală, intelectuală, materială pozitivă; însușire bună" (DEXI 2007: 279). Deși sensul de la care pornește această accepțiune este unul neutru - "Însușire (bună sau rea), fel de a fi (bun sau rău)" (DEXI 2007: 279), în domeniul educației preferăm sau sperăm să putem opera cu acea componentă semantică pozitivă.

Trecând de la termenul simplu la un hiponim al său care reprezintă de fapt tema actualei lucrări, putem defini calitatea educației drept ansamblul de caracteristici ale unui program de studiu sau ale furnizorului acestuia prin care sunt satisfăcute așteptările beneficiarilor direcți și indirecți de servicii de educație, precum și cerințele specifice standardelor de calitate.

În esența ei, noua etapă de transformare a învățământului superior ne apare ca o etapă de așezare a strategiilor și conceptelor în ordonarea lor firească. Cu alte cuvinte, schimbarea este prezentă în toate domeniile, inclusiv în cel al asigurării calității în managementul învățământului superior.

Pentru a vorbi de asigurarea și evaluarea calității învățământului la nivelul instituției, de învățământ superior așadar, de îmbunătățirea continuă a învățământului superior și implicit a satisfacției beneficiarului, trebuie ca acest sistem să fie adus mai întâi în starea de control statistic, adică să se maturizeze.

Prin urmare, este necesară implementarea culturii organizaționale a principiilor, metodelor și abordărilor calității educației. În acest sens, sunt necesare câteva reorientări privind optimizarea procesului instructiv-educativ pentru a se putea realiza asigurarea și evaluarea calității în învățământul superior:

- revizuirea, avizarea și aprobarea standardelor de pregătire profesională și a curriculumului la nivelul instituției în strânsă colaborare cu beneficiarii;
- sensul instituției nu va mai fi de a atinge scopul și de a cimenta un continuu proces de dezvoltare a nivelului de cultură generală și de formare profesională;
- perfecționarea pregătirii continue a tuturor cadrelor didactice renunțându-se la a limita succesul doar la câteva persoane;
- trecerea de la învățământul bazat pe competiție la cel bazat pe cooperare;
- învățarea trebuie să fie un proces continuu de perfecționare bazat pe comunicarea omnidirecțională, renunțându-se la cea unidirecțională;
- metodele de obținere a rezultatului trebuie să devină la fel de importante ca rezultatul în sine;
- înlocuirea sistemului de predare-învățare și evaluare cunoscut cu unul dinamic, deschis, centrat pe student;
- compartimentele de asigurare logistică, financiar-contabil din cadrul instituției nu mai trebuie văzute ca un adversar, ci ca un partener și colaborator în obținerea succesului instituției de învățământ;
- educatorii nu mai trebuie considerați adversarii educaților, ci partenerii acestora;

- procesul de învățare nu se va limita numai la elaborarea corectă a ariei curriculare, el va constitui baza unei perfecționări profunde, permanente și ample;
- se va trece de la procesul de predare și evaluare ierarhic și autoritar la unul bazat pe sprijin reciproc, anulând anxietatea și stările tensionale;
- se va renunța la ținerea sub control a resurselor, metodelor de predare, duratei orelor și aplicarea acestora în funcție de situație;
- scopul instruirii nu va mai fi de a genera răspunsuri, ci de a pregăti buni profesioniști.

Optimizarea la care facem referire înseamnă, de fapt, adecvare la beneficiarii educației (directi sau indirecti). Este absolut necesar ca universitățile să se raporteze la societatea în cadrul căreia operează și să fie caracterizate de un pragmatism accentuat și adecvat la realitatea socială.

Pentru ca elementele specifice noii schimbări să prindă viață, este nevoie ca însăși universitatea să cunoască trecerea reală de la o instituție conservatoare la una inovativă, ale cărei caracteristici ar trebui să fie axate pe:

- înlocuirea învățământului conservator cu unul modern, democratic inovativ, centrat pe student;
- conducerea instituției și cadrele didactice trebuie să promoveze un sistem al calității, considerând comparația cu alte instituții ca un mijloc de identificare a posibilităților de îmbunătățire a performanțelor;
- înlocuirea sistemului de motivare diferențială a personalului cu unul obiectiv, în funcție de performanțele individuale și organizaționale;
- conducerea instituției ar trebui să devină mult mai receptivă la propunerile celorlalți promovându-le pe cele valoroase; nu va mai fi puternic orientată spre a da sfaturi și a lua decizii;
- înlăturarea sistemelor comunicaționale defectuoase și opace cu unele extensive, viabile, eficiente și transparent-decizionale;
- anihilarea rezistenței la schimbare printr-o deschidere către nou și o puternică stimulare a creativității.

Chiar și în aceste condiții teoretice, principalul rol (pragmatic) al educatorului este acela de a dezvolta capacitatea de învățare a studenților, motivația lor pentru învățatură și de a crește calitatea instruirii.

Dezvoltarea capacității de învățare presupune o serie de elemente, precum: dezvoltarea bagajului inițial de cunoștințe și deprinderi ale studenților; dezvoltarea limbajului tactic și tehnico-aplicativ de specialitate; stimularea receptivității la nou; înțelegerea și interpretarea corectă a solicitărilor educatorului; formarea deprinderii de a rezolva independent probleme și situații specifice; dezvoltarea ritmului de asimilare; dezvoltarea capacității de memorare; dezvoltarea capacității de a sesiza esențialul.

Această nouă schimbare a calității educatorului are la bază următoarele direcții:

- adaptarea la cerințele impuse de societate;
- adaptarea la cerințele sistemului de învățământ;
- adaptarea la schimbările de natură istorică, politică, socio-economică sau demografică;
- adaptarea la cerințele impuse calificării educatorului de către științele predate în instituție și la cele ale nivelului de performanță.

Un rol din ce în ce mai important revine și logisticii didactice, care s-a diversificat și ocupă un loc din ce în ce mai important în activitatea de predare și învățare. Încep treptat să predomină noile tehnologii de informație, pentru că ele sunt bazate pe asocierea complementară a diferitelor tehnologii de informare și comunicare într-o abordare multimedia care stimulează interesul studenților față de învățare și le ușurează acest proces făcându-l mai agreabil și mai ușor de internalizat decât cel tradițional, unde se folosește excesiv comunicarea orală, memorarea și reproducerea exactă a cunoștințelor învățate.

Evaluarea calității logisticii didactice se face pe categorii de componente (spații, mobilier, materiale didactice, mijloace tehnice de învățământ), fie prin raportare la anumite standarde sau la normative, fie pe baza unor criterii, indicatori și standarde.

În general, evaluarea spațiilor de învățământ și a mobilierului standard se realizează pe baza normelor cantitative de suprafață, de volum și ergonomice elaborate de Ministerul Educației, Cercetării și Inovării în colaborare cu Ministerul Sănătății (ce avizează funcționarea instituțiilor de învățământ în funcție de respectarea unor norme igienico-sanitare și ergonomice), în timp ce mijloacele de învățământ sunt evaluate de către fiecare instituție de învățământ în parte, fie pe baza unor criterii proprii și a celor stabilite de Consiliul Național de Evaluare Academică și Acreditare. Mijloacele de

învățământ sunt evaluate din punct de vedere al structurii, cantității și calității și stării în care se află.

În pofida noilor tehnici și tehnologii utilizate în educație, rolul primordial rămâne cel al educatorului (cadrului didactic), iar modalitățile clasice, tradiționale și cele moderne, versatile converg către succesul procesului educațional. Profesorul rămâne cel care ia decizii referitoare la ponderea tehnicilor de predare pe care le utilizează, în funcție de subiect și de caracteristicile particulare ale acestuia, dar și în funcție de abilitățile tehnice care îl definesc.

În cazul lipsei de sincronizare între educator și tehnologie, există riscul unei finalități în procesul de instruire. Totuși, cea mai importantă rămâne sincronizarea dintre profesor, subiectul prezentat/predat și metoda folosită în predare, iar în plan secund intervin noile tehnologii-suport educațional.

Este necesară, astfel, o foarte bună cunoaștere, de către fiecare membru al comunității educaționale a fundamentelor științifice ale managementului calității, în vederea angajării individuale eficiente la desfășurarea și perfecționarea proceselor specifice structurilor din care fac parte și a instituției ca o totalitate sau ca un complex din care nu poate lipsi niciun element.

Putem concluziona că asigurarea și evaluarea calității învățământului cuprind ansamblul activităților, preventive, care dezvoltă încrederea conducerii instituției și beneficiarilor că absolvenții vor satisface cerințele referitoare la calitate, iar pe de altă parte, pe cele care vizează creșterea performanțelor tuturor proceselor și absolvenților, asigurându-se prin aceasta, satisfacerea mai bună a comenzii sociale, în condiții de eficiență.

Referințe bibliografice

- Dima, E. (coord.). (2007). *Dicționarul explicativ ilustrat al limbii române*. Chișinău: Editura Arc și Editura Gunivas.
- Jinga, I. (2003). *Managementul învățământului*. București: Editura ASE.
- Legea nr. 87/2006 pentru aprobarea Ordonanței de urgență a guvernului nr. 75/2005 privind asigurarea calității educației.
- Marinescu, A. și R. Duncă. (2007). *Calitatea din perspectiva integrării europene*. București: Editura ANI.
- Radu, I.T. (2000). *Evaluarea în procesul didactic*. București: Editura Didactică și Pedagogică.
- Stanciu, I. (2003). *Managementul calității totale*. București: Editura Cartea Universitară.